

Arjo Klamer

“Doing the right thing” A value based economy

Waar prof. dr. Klamer voorstaat, is het gedachtegoed dat we een andere manier van denken nodig hebben. Nu leeft het instrumentalistisch denken. Het zogenaamde geld denken.(= denken in middelen.) Het geeft de mens het gevoel het goede te doen. Economische groei is in dit denkmodel een synoniem voor welvaart. En dus geluk.

Maar, zo is zijn stelling: **“Geld kan niet kopen wat daadwerkelijk belangrijk voor je is!”**

Voorbeelden die hij hierbij geeft, zijn:

- Je koopt een bed, maar geen slaap.
- Je koopt make-up, maar geen schoonheid.
- Je kunt een paspoort kopen, maar geen ticket voor het paradijs.

Om ons denkmodel te veranderen, moeten we niet meer de vraag stellen: “Wat is belangrijk voor je?”

Maar deze ombuigen naar: “Wat wil je?”

Bij de eerste vraag antwoordt men in middelen. (Een groot, mooi huis; een dure auto etc.)

Maar bij de tweede vraag, komt men tot de essentie: “Ik wil slapen”, “ik wil mij mooier voelen” enz.

Vanuit bovenstaand gedachtegoed, stelt hij de vraag, wat de rol van de wetenschap is.

De huidige economie is als een machine. Je kunt draaien aan de knoppen (...) Maar dit werkt niet meer.

Goede wetenschap is in eerste instantie **therapeutisch**.

1^e taak: Je aan het denken zetten.

2e taak: Is een vormende opdracht; ze moet begrippen aanreiken.

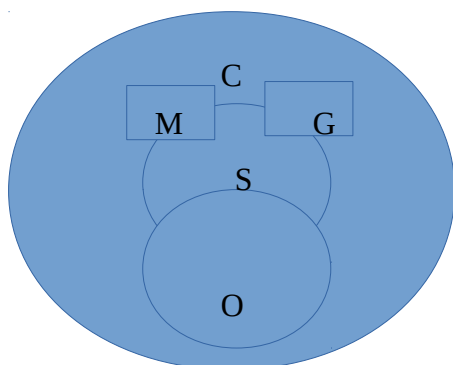
I.p.v. denken in winstvorming (daar waar het geld naar één gaat en de ander verlies leidt) veranderen in “win-win”. Het moet beide partijen iets opleveren. Dan pas doe je het goede.

Hierbij is de bereidheid nodig om een bijdrage te leveren.

Not: “what's in it for me?” But: **“what's in it for us?”**

Metafoor: De economie zal meer over het THUIS moeten gaan dan over het huis.

Arjo Klamer heeft dit in een schema weten samen te vatten:

M = markt

G= Geld

C= cultuur/beschaving

S= Sociaal

O= basis/thuis/het gezin

minst belangrijk

meest belangrijk

M en G horen bij het oude, instrumentalistisch denken.

Het nieuwe denken, moet van onderaf, vanuit S, verandering te weeg brengen.
Want het kan niet vanboven af (als een model) worden opgelegd.

Andreas Kinneging

Er zijn twee visies op de mens:

- * **Het “Christenhumanisme”** zoals Kinneging het noemt, wat gebaseerd is op Plato, Aristoteles en de Bijbel.
- * **Een moderne visie:** denkbeeld wat zijn intrede doet in de jaren '60. Ontstaan vanuit het gedachtegoed van Spinoza, Hobbes, Bacon en Descartes. (17e eeuwse verlichte denkers.)

Deze moderne visie kan als volgt uiteengezet worden:

1. De mens wordt geleid door zijn begeertes.
2. En daar is niets aan te doen.
3. Daar is ook niets mis mee. (*“Ik ben oké en jij bent oké.”*)
4. Hoe meer de mens zijn begeertes bevredigt, des te gelukkiger men wordt.
5. Het ratio is dienend.

We willen een samenleving waarin we in vrede leven, binnen een systeem dat ons helpt om onze persoonlijke begeertes zo veel mogelijk te bevredigen.

Ons sociaal contract is de grondslag; hieruit stellen we: “Je mag doen wat je wilt als je maar niemand schaadt.”

Vervolgens vertelt dr. Kinneging het waargebeurde verhaal van de Duitse kannibalen.

Het verhaal in een notendop:

De Duitse mannen zijn beide geïnteresseerd in het eten van mensenvlees. Waarbij één tevens zijn leven wil laten beëindigen. Ze komen overeen, dat ze eerst samen de man zijn penis gaan eten en dat hij daarna vervolgens wordt gedood.

De beide mannen (ook niet dom); voelen aan dat dit problemen kan gaan geven en daarom filmen ze alles en zetten ze hun wensen op papier. “t is dus civiel goed geregeld.

Je voelt op je klompen aan, dat je dit verhaal niet af kan doen met de woorden: “ach, je mag doen wat je wilt.” “Er is geen schade”, “beide wilden dit, er was een contract” of “Ach, een beetje vreemd, maar ieders begeerte is anders.”(....)

De grote vraag is: **“Wat is de waarheid achter dit paradigma.”**

Dr. Kinnegings antwoord is, dat er een **maat** is in de dingen. Dit is de kern van het moraal.

We leven op een breukvlak.

We komen uit een traditie van 2000 jaar Christendom. Dat we dit opzij willen zetten, noemt Kinneging “de echte crisis”. Hij wil graag dat we vasthouden aan de traditionele kijk:

Deze traditionele visie kan als volgt uitéengezet worden:

1. De mens wordt geleid door zijn begeertes.
2. En dat is niet goed.
3. Daar is heel wat mis mee. (*"Ik ben niet oké en jij bent niet oké."*)
4. Het is niet waar, dat hoe meer de mens zijn begeertes bevredigt, hoe gelukkiger hij wordt.
5. Het ratio mag niet dienend zijn. Ratio moet begeertes temperen.

Begeerte = zonde; die deugen niet. Begeerte is altijd problematisch, want het geeft een gedrag waarbij je anderen schade berokkend.

Ratio kan dus niet instrumenteel zijn. Het moet er boven gaan staan.

Als je, je ego laat spreken, wil je 'eer' en dat moet die ander je geven. Hierdoor kun je die ander niet op waarde schatten.

Kern van het moraal:

De werkelijkheid kent een maat en die maat moeten wij als mensen vinden. Dit haal je uit innerlijke bezieling.

Het gaat om **maathouden** een **gepastheid**.

Tao = de goede weg/ 't smalle pad

wijsheid is niets anders dan de maat weten te vinden in alles.

Ratio moet heersen met behulp van de wilskracht.

Dr. Kinneging verwijst nog naar dr. Klamers vijf sferen; Er is een maat in de economie.

"What's in it for us" geeft geluk. Hiermee orden je, je innerlijk leven.

Je moet soeverein met je begeertes omgaan. (Sociaal, politiek en economisch.)

Paul Teule

Economie gaat over milieu

We hebben een dominante kijk op de economie. Het BBP is nu nog leidend.

Hoe hoger het Bruto Binnenlands Product, des te beter we denken te zijn als land. We denken te kunnen stellen dat economische groei een synoniem is voor het goede. (geluk)

De prijs wordt bepaald door vraag- en aanbod. En het systeem bepaalt wie wat maakt, wie wat krijgt.

"Maar mensen, er mist een heel stuk in dit verhaal", stelt Paul Teule.

"We moeten onthouden dat alle handel/ economie altijd op plaveisel gebeurt."

Hij verhaalt over hoe alles plaatsvindt in de samenleving. En we geen oog hebben voor ons ecosysteem.

Terwijl er altijd grondstoffen aan- en afgevoerd moeten worden. We putten onze bronnen uit.

We moeten dus een manier zien te vinden om ons economischsysteem draagzaamheid te creëren. Een kleinere voetafdruk op aarde achterlaten.

Alles is relatief; pas als je alle marktjes bij elkaar neemt heb je de economie.
Het systeem: de manier van bepalen wie wat maakt, wie wat krijgt.
BBP: totale omzet in 1 jaar. Groei is economische groei.

Het centraal planbureau is BBP (macro economisch)
Maar kan alleen plaats vinden in de samenleving. Ook ecosysteem is belangrijk.

Empty world naar een full world. (Grotere voetafdruk / grondstoffen raken op.)

Wat we aan de economie hebben, is dat het welvaart brengt; dit geeft een psychisch inkomen. (ecologische economen.)

sustainability = duurzaamheid v.s. draagzaamheid.
Kosten, uitdijende economie; op een gegeven moment verhouden de kosten zich niet meer tot de baten.
De schaal is niet meer optimaal. Gevolg: paradigma clash
Herman Daly = pro
Larry Summers= niet de manier om naar te kijken.

Wat is de optimale schaal voor macro economie gerelateerd aan de samenleving?

BBP verdringen en kiezen voor happy planet index. (Zij meten het geluk van mensen)

formule:
$$\frac{\text{geluk} \times \text{levensverwachting}}{\text{ecologische voetafdruk}} \text{ (gedeeld door)} = \text{per m}^2$$

Voorbeeld happy planet index

USA	V.s.	Costa Rica
78 jaar		79 jaar
7.2	gelukscijfer	7.3
7.2 m ²		2.5m ²

NB: teken het ecosysteem om Arjo's schema en je bent klaar!
Let wel: er zit een grens aan economische groei; het gaat ten koste van het ecosysteem.

Voor Ned. Is BBP 700 miljard euro.
“visualiseer het geheel”, zegt Paul Teube. Dit moet het eerste paatje in het economieboek zijn!

Lans Bovenberg

Hij wil balans!

Economie = relaties

vernieuwde economieonderwijs moet les gaan geven in het leren bestuderen van je eigen economisch leven.

(Waarom wil ik iets, wat wil ik, hoe krijg ik het, afwegen kosten en baten.)

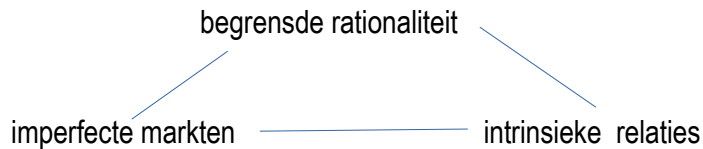
Doelen:

- pluriform mensbeeld
- economie moet gaan over het leven
- Je afleren vragen wat de essentie is; meer eenheid/ modellen om duidelijkheid te krijgen.
- economie is leren kijken door een bepaalde bril; het gaat niet alleen om het domein “GELD” maar juist alle aspecten van de mens!

Oude economie economen zijn heel doelgericht

nieuwe economie

Het verstand en de controle van het individu moet, op een weegschaal, in balans zijn met het gevoel en het vertrouwen van de samenleving. Samen gaan voor een win-win situatie. (Jouw winst is niet mijn verlies.) Geld is het ideale middel om vertrouwen te schenken om zo met een wildvreemde handel te drijven.

Symposium economie en duurzaamheid

12 november 2016

10:00-15:00 uur

HTF te Utrecht

Alyanne Prins

zaterdag 13 mei 2017

Jacobikerk te Utrecht

10:00 – 16:00 uur

Paul Schnaber

De samenleving verandert in rap tempo. Dat vraagt om onderwijs dat meebeweegt. In november 2014 startte een brainstorm. (Onderwijs 2032.) Platform bracht in 2016 zijn visie uit over het onderwijs van de toekomst

- persoonsvorming sociaal
- niet de emoties en psyche die belicht wordt
- VWA (vaardige / waardige/ aardige burgers vormen.)

* Vaardig: Nederlands en Engels. (1 buitenlandse taal. Het is een illusie dat kinderen vijf talen kunnen leren.)

* Waardig: Cultuur/ kunst, kennen van de samenleving

* Aardig: samenleving wordt steeds individueler dus er moet een tegenhanger zijn. Je moet met elkaar om kunnen blijven gaan.

Joep Dohmen

Zijn vader zag hij als een autoriteit; iemand om tegen op te kijken.

Van zijn vader leerde hij: dat als je iets wilt, je het ook kunt. Maar Joep kwam later in zijn leven erachter, dat hij over dat “willen” had moeten doorvragen bij zijn vader...

Joep heeft naar zijn eigen zeggen veel kostbare jaren verspeeld, totdat hij beseftte dat willen gaat om iets van ganser harte te doen!

HOE kunnen we dat zelf leren? Iets van “ganser harte” te willen.

1. Ontwaken: “hé, dit is mijn leven (Inspiratie) je eigen biografie niet uit het oog verliezen, plannen maken en inmenging
2. Motivatie is de motor. Verhaal van het aardbeienveldje

Het verhaal:

Iemand vertelde Joep dat hij “de Klik” kreeg, op het moment dat hij als vakantiewerker aardbeien moest plukken. Zijn ouders hadden hem dit opgedragen, omdat hij op school niets wilde. Er was geen land met hem te bezeilen. School was dan ook in zijn ogen iets dat moest en daar had hij een broertje dood aan. Totdat hij werken moest. Als hij eraan terug denkt, voelt hij nog steeds zijn rug....
Dit nooit meer, dacht hij....ja en daarna wilde hij graag naar school.

3. Autonomie
4. Beperkte speelruimte (Je kansen en beperkingen zien.)
5. Iemand worden; dit duurt een levenlang

Doel: de jonge mens een eigen houding laten ontwikkelen . “gebildete mensen” in alle lagen van je zijn je mogelijkheden ontwikkeld.

HET NIEUWE ONDERWIJS: begeleide zelfvorming

uitspraak van Nietzsche: ***“Wie een waarom heeft om te leven, kan elke hoe doorstaan”***

Jan Bransen

Over het onderwijs:

- Het kan anders
- Wij willen het anders
- Geen leerplicht, maar maatschappelijke dienstplicht
- niet toetsen maar vooruitkijken
- community building
- Geen curriculum, maar bildung

“Het is de 21 eeuw, weet je! Niet de 19°

In je hoofd moet je het plaatje zien van een jong kind dat zelf probeert te eten. (Uiteraard kliebert hij zichzelf er helemaal onder...) Maar de essentie is: “ZELLUF DOEN”

En zoals alleen Jan Bransen dat kan (Zijn humor) sluit hij af met een piepklein rood puntje.....er volgt een hele grote dikke pijl, die rechtsom door het beeld, wijst naar dit LEERpuntje.

Jasmijn Kester (rector)

De gemeente Amersfoort heeft in de persoon van Jasmijn Kester de beste schoolleider van Nederland. Zij vertelt ons hoe haar school, het Vathorst college.

Ze benadrukt dat ze niet wil oproepen om in heel Nederland dezelfde scholen te ontwikkelen, want de huidige diversiteit spreekt haar aan. Kinderen / ouders moeten iets te kiezen hebben.

Graag legt ze uit wat voor haar school het verschil maakt. Het gaat om vijf onderwijs doelen; want er is veel mogelijk....zie de onderwijsinspectie als “kritische vriend”

De 5 onderwijs doelen:

- Zelfverantwoordelijk leren: eigen rooster.
- Kunst en cultuur: dit wordt in vier verschillende kunstvakken gegeven.
- Thematisch leren: de vorm waarin een leerling iets leert, mag hij zelf kiezen (bijv. werkstuk, spreekbeurt) er wordt alleen een datum door de docent gegeven. (op die datum ken je X)
- digitaal landschap: leren ontdekken en gebruiken van alle digitale mogelijkheden.
- Burgerschap

De laatste spreker op dit symposium was niemand minder dan Paul Rosenmöller. Zijn verhaal ging meer over het verloop van het onderwijs tot nu toe. (persoonlijke details: gewerkt in de Rotterdamse haven; nooit voor de klas gestaan, maar zijn vrouw wel.) Ik heb helaas geen vernieuwende onderwijs ideeën van hem gehoord.

Forumdiscussie:

Er waren veel praktische vragen, over hoe je het als docent klaarspeelt om individueel een kind te vormen. Metafoor van Jan Bransen: samen wandelen.

Maar ook een vraag over immigranten; wat hun kansen zijn met betrekking tot bildung. Eigenlijk is het goed om te kijken naar de Surinamers in het verleden. Destijds ook veel problemen. Nu geïntegreerd. Niet direct vragen: "waar kom je echt weg" Zij moeten zich ook Nederlander kunnen voelen.